

JOHN BOYNE

ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK'UN YAZARINDAN

ROMANOVLAR'IN SON EVİ

Türkçeleştiren: Özlem Yüksel

DeLi

Deli

John Boyne

1971 yılında İrlanda'nın Dublin kentinde dünyaya gelen John Boyne, Dublin Trinity Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Yazarın 2006 yılında yayımladığı ve Nazi toplama kampları gerçeğini iki çocuğun gözünden anlattığı ilk çocuk romanı *Çizgili Pijamalı Çocuk*, Miramax tarafından sinemaya uyarlanarak pek çok ödül aldı. Aynı roman, İrlanda'da iki edebiyat ödülünün yanı sıra çeşitli uluslararası ödüllere layık görüldü ve birçok uluslararası ödüle de aday gösterildi. Bu başarılarla ek olarak kitap, İrlanda listelerinde 80 hafta bir numarada kalarak büyük bir rekora imza attı ve *New York Times*'ın çok satanlar listesinin de zirvesine yükseldi. Tüm dünyada 5 milyondan fazla satan *Çizgili Pijamalı Çocuk*, hem 2007 hem 2008 yılında İspanya'da en çok satan kitap oldu. Boyne, çalışmalarına Dublin'de devam etmektedir.

Özlem Yüksel

1971 yılında Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Çeşitli yükseköğrenim kurumlarında İngilizce öğretmeni ve yönetici olarak çalıştı, uluslararası tıp kongrelerinin organizasyonunda görev aldı. Altmış aşkın kitabı Türkçeye kazandıran Özlem Yüksel, çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor.

ROMANOVLAR'IN SON EVİ

© 2019, Tudem Yayın Grubu

1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2009, John Boyne

İlk baskı 2009 yılında, İngiltere’de *The House of Special Purpose* adıyla Transworld Publishers’ın bir alt markası olan Doubleday tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları William Morris Endeavor Entertainment ile anlaşmalı olarak AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: John Boyne

TÜRKÇELEŞTİREN: Özlem Yüksel

EDİTÖR: Yasemin Ertuğrul

DÜZELTİ: Ümit Mutlu

KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Nayime Serbest

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Eylül 2019 (7000 adet)

ISBN: 978-605-2349-66-3

Yayınevi sertifika no: 11945

Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.’nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

JOHN BOYNE

ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK'UN YAZARINDAN

ROMANOVLAR'IN
SON EVİ

Türkçeleştiren: Özlem Yüksel

Deli

Mark Herman, David Heyman ve Rosie Alison'a
teşekkürlerimle...

1981

Annemle babamın mutlu bir evlilikleri olmadı.

Yanlarında olmaya son katlanışımın üstünden uzun yıllar geçti. Ama birkaç aydan beri hemen her gün, çok değil, birkaç dakikalığına aklımdan geçiyorlar. Hafızanın fısıltısı; Zoya'nın geceleri yanımda uyurken boynuma değen soluğu kadar hafif, sabah günün ilk ışıyla beni öperken yanağımdaki dudakları kadar yumuşak. Tam olarak ne zaman öldüler, bilemiyorum. Doğal bir kesinlikle, artık bu dünyada olmadıkları haricinde, ölümlerine dair hiçbir şey bilmiyorum. Ama onları düşünüyorum. Hâlâ düşünüyorum.

Hep önce babam Daniil Vladyaviç'in öldüğünü hayal ediyorum. Ben dünyaya geldiğimde o çoktan otuzlu yaşlarının başındaydı ve hatırlayabildiğim kadarıyla sağlıklı olma nimetinden pek nasibini alamamıştı. Bebekken, Moskova Dükalığı'nda bulunan Kaşin'deki küçük ahşap çatıklı *izbamızda*¹ uyandığımı hatırlıyorum; babam boğulurcasına öksürüp küçük ocağımızda yanan ateşe balgam tükürürken, onun fani sesini duymamak için ellerimi minik kulaklarımın üzerine bastırıyordum. Şimdi düşünüyorum da herhâlde ciğerlerinden hastaydı, belki de amfizemdi. Kestirmek güç. İlaç verecek doktor da

1 Rusya'da, ahşaptan yapılan geleneksel kır konutlarına verilen ad. [E.N.]

yoktu, ilaç da. Çektiği bir alay hastalığı ne metanet ne de şükürle karşıladı. O acı çekerken biz de çekerdik.

Alnı, başından tuhaf bir biçimde öne uzanırdı; bunu da anımsıyorum. Saç çizgisinden burun kemerine kadar iyice gerilmiş cildi, başının iki yanında küçük çıkıntılar hâlinde duran biçimsiz bir deri yığını oluşturur, kaşlarını yüzüne kalıcı bir endişe ifadesi verecek kadar yukarı kaldırırdı. Bir keresinde ablam Liska bana bunun bir doğum kusuru olduğunu söylemişti; beceriksiz bir doktor, dünyaya gelmek üzere olan bebeği omuzlarından değil de kafatasından tutmuş ve henüz sertleşmemiş, yumuşak kemiğe fazla kuvvetli bastırmış. Annesi, dünyaya getirdiği yarattığı, bu kafatası yamru yumru olan biçimsiz bebeği görecektir kadar yaşamamış. Babama can vermek büyükanneimin kendi canına mâl olmuş. Bu, o zamanlar görülmedik bir durum değilmiş ve pek de üzüntüye sebep olmazmış; böyle olaylara doğanın dengesi gözüyle bakılırmış. Bugün olsa, beklenmedik ve dava açılacak bir olay olarak görülür. Kısa bir süre sonra büyükbabam, çocuğuna bakması için elbette bir kadın daha almış.

Ben küçük bir çocukken köyümüzdeki diğer çocuklar, kaşı gözü oynaya oynaya tarladaki işinden dönen ya da borç aldığı rubleler veya kulağına çalınan hakaretler yüzünden atıştığı komşunun kulübesinden, yumrukları sıkılı hâlde çıkıp onlara doğru yaklaşan babamı görünce korkarlardı. Ona değişik isimler takmışlardı; bu isimleri babamın yüzüne haykırmak çocukları heyecanlandırırdı. Ona Hades'in üç başlı köpeği Kerberos'un adını vermişlerdi. Bileklerini alınlarına bastırır, savaş çılgınlıkları eşliğinde kalpaklarını çıkarıp deli gibi havaya savurarak alay ederlerdi babamla. Tüm bunları benim, tek oğlunun gözlerinin önünde yapar ve karşılık görmekten de hiç çekinmezlerdi. O zamanlar ufak tefek ve çelimsizdim. Benden korkmazlardı. Babamın arkasından suratlarını eğip бүkerler, onun

hareketlerini taklit ederek yere tükürürler ve babam arkasına dönüp yaralı bir hayvan gibi bağırdığında da, tarlaya saçılan tohumlar gibi dağılıp gözden kayboluverirlerdi. Ona gülerlerdi; onun dehşet verici, iğrenç bir ucubeye benzediğini düşünürlerdi.

Onların aksine ben, yumruklarını cömertçe kullandığı ve sert davranmaktan hiçbir zaman pişmanlık duymadığı için babamdan korkardım.

Böyle düşünmek için hiçbir nedenim yok ama, o soğuk mart sabahı, Pskov'daki demiryolu kavşağından kaçmamın ve Bolşeviklerin, yaptığım şeye misilleme olarak üzerime saldırımlarının hemen ardından babamın bir akşam vakti eve döndüğünü gözümde canlandırıyorum. Babam, kendi canının tehlikede olduğundan habersiz, yere tüküre tüküre ve ayaklarını sürüyerek, öksüre tıksıra eve giderken, ben can korkusuyla koşup rayların üzerinden atlıyor ve ötedeki ormanda gözden yitiyorum. Kibrimden, ortadan kayboluşumun ailemin ve küçük köyümüzün şerefine ve namusuna kefarete gerektiren bir leke düşürdüğünü hayal ediyorum. Köyün delikanlılarından oluşan bir kalabalık –aralarından dördü rüyalarım giriyor; iriyarı, çirkin ve acımasızlar– sopalarla babama saldırıyor; onu kimse görmeden öldürmek için sokaktan çekip alıyor ve yüksek duvarlı bir geçidin karanlığına sürüklüyorlar. Merhamet dilenen haykırımlar duymuyorum; babam öyle bir şey yapmaz. Yattığı yerdeki taşların üstünde kan görüyorum. Yavaşça kımıldayan, titreyen bir el iliyor gözüme, parmakları kasılıyor. Ve sonra da kıpırtısız kalıyor.

Ne zaman annem Yulia Vladimirovna'yı düşünsem, gözümde, bu olaydan birkaç yıl sonra, kız kardeşlerimin diz çöküp etrafına toplandığı yatağında, aç ve bitkin yatarken Tanrı'nın onu yanına çağıracağı sahne canlanıyor. Babamın ölümünden sonra kimbilir ne

güçlüklerle karşılaştığını hayal bile edemiyorum ve bunu düşünmek de istemiyorum, çünkü soğuk bir kadın olmasına ve çocukluğumun her kavşağında ona yaşattığım hayal kırıklığını yüzüme vurmasına karşın, yine de benim annemdi ve anneler mukaddes insanlardır. En büyük ablam Asya'yı hayal ediyorum; annem, yaratıcısıyla buluşmak üzere vakur bir nedamet içinde son kez dua etmek için ellerini birleştirirken, avuçlarına küçük bir resmimi koyuyor. Örtüsü incecik boynunda toplanmış, yüzü bembeyaz, dudakları cezayirne- nekşesi mavisinin soluk bir tonu. Asya beni severdi, ama oradan kaçmamı da kıskanmıştı; bunu da hatırlıyorum. Bir keresinde beni bulmaya gelmişti, bense kovmuştum onu. Şimdi bunu düşününce, utanıyorum yaptığımdan.

Tabii bunların hiçbiri olmamış da olabilir. Annemin, babamın ve kız kardeşlerimin hayatları farklı bir biçimde sona ermiş olabilir: mutlu, trajik, bir arada, ayrı, huzur içinde, şiddetle. Geri dönebilirdim dediğim bir an bile olmadı; Asya'ya, Liska'ya ya da hatta ailesinin kahramanı ve yüz karası ağabeyi Georgi'yi muhtemelen hiç hatırlamayan Talya'ya mektup yazma fırsatı da geçmedi elime. Yanlarına dönmekle onları da, kendimi de, Zoya'yı da tehlikeye atardım.

Fakat aradan kaç yıl geçmiş olursa olsun, hâlâ düşünüyorum onları. Hayatta, bana göre birer muamma olan zamanlar yaşadım; iç içe geçmiş ve artık ayrılması neredeyse imkânsızlaşmış; işle, aileyle, mücadeleyle, ihanetle, kayıpla ve hüsrarla geçen yıllar. Ama o yıllara, o ilk yıllara ait hatıralar hafızamdan çıkmıyor, kafamın içinde cınlayıp duruyor. Ve yaşlanan zihnimin loş koridorlarında gölge olarak kaldıkça daha da canlı ve çarpıcı bir hâle bürünüyorlar, çünkü asla unutulamayacaklar. Ben çok yakında unutulsam bile.

* * *

Yakın bir akrabamı görmeyeli altmış yıldan fazla oldu. Şu yaşıma, seksen iki yaşına kadar gelip de bana biçilen vadenin bu kadar az bir kısmını onlarla birlikte geçirdiğime inanmak neredeyse imkânsız. O zamanlar böyle düşünmesem de, onlara karşı görevlerimi ihmal ettim. Çünkü gözlerimin rengini değiştiremeyeceğim gibi, kaderimi de değiştiremezdim. Koşullar, her insana yaptığı gibi beni de bir andan diğerine, sonra ötekine sürükleyip durdu ve ben her adımı hiç sorgulamadan takip ettim.

Ve sonra günün birinde durdum. Yaşlıydım. Ve onlar gitmişti.

Cesetleri çürümüş hâlde mi kaldı merak ediyorum, yoksa çoktan dağılıp toprağa mı karıştı? Cesedin çürümesi birkaç nesil sürüyor mu, yoksa cenazenin yaşına, gömülme koşullarına göre daha hızlı ilerleyebiliyor mu? Ya bedenın bozulması, insanın tabutunun yapıldığı ağacın kalitesine mi bağlı? Toprağının ıstahına mı? İklima mı? Eskiden, geceleri okurken dikkatimin dağıldığı zamanlarda aklıma takılan türden sorular bunlar. Genellikle aklıma takılan soruyu bir kenara not eder ve tatminkâr bir yanıt bulana kadar araştırırdım, ama bu yıl bütün alışkanlıklarım yok oldu ve artık böyle araştırmalar yapmak bana saçma geliyor. Aslında aylardır, hatta Zoya'nın hastalığının da öncesinden beri kütüphaneye gitmedim. Bir daha da gidemeyebilirim.

Hayatımın –yani yetişkinlik yıllarımdın– büyük kısmı Britanya Müzesi'ndeki kütüphanenin sessiz sakin duvarları arasında geçti. Çalışmaya orada başladım; 1923 yılının sonbaharının başlarında, Zoya'yla, üşümüş, ürkek ve fark edileceğimizden emin bir hâlde Londra'ya ilk gelişimizden kısa bir süre sonra. O zaman yirmi dört yaşıındaydım ve çalışma hayatının bu kadar huzurlu olabileceğinden habersizdim. Önceki hayatıma dair tüm simgeleri –üniformalar, tüfekler, bombalar, patlamalar– üzerimden atalı beş yıl olmuştu,

ama bunların anılarııyla lanetlenmiş olarak kaldım. Artık yumuşak pamuklu kumaştan takım elbiseler, dosya dolapları ve engin bilgi kaynakları vardı. Memnuniyet verici bir değişim.

Ve Londra'dan önce, Paris vardı tabii; kitaplara ve edebiyata karşı, ilk olarak Mavi Kitaplık² sayesinde geliştirdiğim ilginin daha da yoğunlaştığı şehir. Bu merakımı İngiltere'de sürdürebileceğimi umuyordum. Daima yüzüme gülen talihim sayesinde, *The Times* gazetesinde yayımlanmış Britanya Müzesi'nde kıdemsiz kütüphane memuru arandığına dair bir ilan gözüme çarptı. Hemen o gün, şapkam elimde gidip şahsen başvurdum ve derhâl müstakbel patronum Bay Arthur Trevors adlı şahsın yanına götürüldüm.

Tarihi kesin olarak hatırlıyorum. Ağustosun on ikisi. Her sene, doğum gününe bir hürmet ifadesi olarak eski bir dostum için bir mum yaktığım Ortodoks katedrali olan Meryem Ana'nın Göğe Çıkışı ve Tüm Azizler'den yeni çıkmıştım. Ona yıllar önce, *yaşadığım müddetçe* diye söz vermiştim. Yeni hayatımın, onun kısa ömrünün başladığı gün başlayacak olması bana bir sebepten gayet uygun görünmüştü.

Burun kemerine gelişigüzel kondurulmuş gözlüklerinin yarımaya biçimindeki camlarının üstünden dikkatle bana bakarak, "Britanya Müzesi Kütüphanesi'nin ne kadar zamandır var olduğunu biliyor musunuz Bay Jahmenev?" diye sordu. Adımı söylerken azıcık bile zorlanmadı, ki İngilizlerin çoğu adımı telaffuz edememeyi marifet sayıyormuş gibi göründüklerinden, bu beni oldukça etkiledi. Bana tahmin yürütme fırsatı vermeden, hemen, "1753'ten beri," dedi. "Sör Hans Sloan kitap ve antika koleksiyonunu devlete bıraktığı zaman; müze bu sayede doğdu. Ne düşünüyorsunuz bu konuda?"

2 İng. "Blue Library", Fr. "Bibliothèque bleue". On yedinci ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında, özellikle Fransa'da, edebi kalıcılıktan uzak, popüler edebî metinler için kullanılan terim. [E.N.]

Aklıma Sör Hans'ı hayırseverliği ve sağduyusu için övmekten başka verecek bir yanıt gelmedi. Bay Trevors bu cevabı yürekten tasdik etti.

Başını şevkle sallayarak, “Kesinlikle haklısınız, Bay Jahmenev,” dedi. “Çok mükemmel bir beyefendi. Büyük büyükbabamla muntazaman briç oynarlardı. Şimdi, tabii ki yer sıkıntısı içindeyiz. Boş yerimiz azalıyor anlayacağınız. Çok sayıda kitap basılıyor, mesele bu. Çoğu kitap, yarım akıllılar, ateistler ya da oğlancılar tarafından yazılıyor, ama Tanrı yardımcımız olsun, hepsini bulundurmaya mecburuz. Bu güruhla bir münasebetiniz yok, değil mi Bay Jahmenev?”

Hemen başımı iki yana sallayarak, “Yok efendim,” dedim.

“Bunu duyduğuma memnun oldum. Günün birinde kütüphaneyi kendi binasına taşıyacağımızı ümit ediyoruz, tabii ki bu, sorunların çözülmesini sağlamayacak. Ama bu tamamen parlamentonun sorumluluğunda. Anlayacağınız bütün paramızı onlar yönetiyor. O adamların nasıl olduklarını bilirsiniz. Ahlakları tepeden tırnağa bozuktur, hem de hepsinin. Şu Baldwin denen çocuk müthiş iyidir, ama onun haricindekiler...” Başını iki yana sallayıp yüzünü ekşitti.

Ardından gelen sessizlikte, bu işe kendimi önermek için aklıma gelen yegâne şey, mülakattan önce içinde sadece yarım saat zaman geçirdiğim müzeye ve müze sınırları dâhilinde bir araya toplanmış, hayret uyandıran hazine koleksiyonlarına duyduğum hayranlıktan söz etmek oldu.

“Daha önce bir müzede çalıştınız, değil mi Bay Jahmenev?” diye sordu. Başımı hayır anlamında salladım. Cevabıma şaşırmış göründü, soru sormaya devam ederken gözlüklerini çıkardı. “Belki Hermitage Müzesi’nde çalışmışsınızdır diye düşünmüştüm, Saint Petersburg’da?”

Müzenin adını, bulunduğu şehirle birlikte belirtmesine hiç gerek yoktu; gayet iyi biliyordum. Bir an için yalan söylemediğime pişman oldum, çünkü neticede orada çalışıp çalışmadığımı araştırması mümkün değildi ve herhangi bir referans araştırmasından netice almak yıllar sürerdi, o da eğer yanıt ulaşırsa tabii.

“Orada hiç çalışmadım efendim,” dedim. “Ama elbette müzeye çok aşınayım. Hermitage’da mutlu mesut yüzlerce saat geçirdim. Bizans koleksiyonu bilhassa etkileyicidir. Keza eski para koleksiyonu da.”

Cevabımdan tatmin olup olmadığına karar vermeden önce, bir an durup parmaklarını hafifçe masanın kenarına vurarak aklında tarttı. Arkasına yaslandı, gözleri kısıldı ve yüzüme bakarken sertçe burnundan soludu. “Söyleyin, Bay Jahmenev,” dedi. Her kelimesi, sanki ona acı veriyormuş gibi uzayarak çıkıyordu ağzından. “Ne kadar zamandır İngiltere’desiniz?”

“Fazla olmadı,” dedim dürüstçe. “Birkaç haftadır.”

“Doğruca Rusya’dan mı geldiniz?”

“Hayır efendim. Eşimle birkaç yıl Fransa’da kaldık, şeyden önce...”

“Eşiniz mi? Demek evli bir erkeksiniz?” diye sordu, bu bilgi hoşuna gitmiş gibiydi.

“Evet, efendim.”

“İsmi?”

“Zoya,” dedim. “Tabii ki bir Rus adı. *Hayat* anlamına gelir.”

Açıklama yapmam tamamen bir haddini bilmezlikmiş gibi yüzüme dik dik bakarken, “Sahiden mi?” diye sordu. “Ne hoş. Peki, Fransa’da geçiminizi nasıl sağlıyordunuz?”

“Paris’te bir kitapçıda çalışıyordum,” dedim. “Ortalama büyüklükteydi, ama sadık müşterileri vardı. Hiç durgun bir günümüz olmazdı.”

“Peki işten keyif alıyor muydunuz?”

“Hem de çok.”

“Sebebi neydi peki?”

“Huzurluydu,” diye karşılık verdim. “Hep meşgul olmama rağmen, ortamda ziyadesiyle hoşuma giden bir sükûnet vardı”

“Güzel, burada da işler böyle yürür,” dedi neşeyle. “Hoş ve sessizdir, ama bir alay ağır iş vardır. Peki Fransa’dan önce? Sanırım Avrupa’yı baştan başa dolaştınız?”

“Pek sayılmaz, efendim,” diye itiraf ettim. “Fransa’dan önce Rusya’daydık.”

“İhtilalden kaçtınız öyleyse?”

“1918’de Rusya’dan ayrıldık,” dedim. “İhtilalden bir yıl sonra.”

“Yeni rejimden pek hoşlanmadınız sanırım?”

“Hayır efendim.”

“Çok da haklıydınız,” dedi, dudakları hoşnutsuzlukla hafifçe kıvrıldı. “Lanet olası Bolşevikler. Çar, Kral George’un kuzeniydi, biliyor muydunuz?”

“Evet, duymuştum efendim,” diye karşılık verdim.

“Ve eşi, Çar Hanım, Kraliçe Victoria’nın torunuydu.”

Bu hürmetsizliğini özenle düzelterek, “Çariçe,” dedim.

“Dediğiniz gibi olsun. Bana sorarsanız, büyük bir küstahlık. O pis âdetlerini Avrupa’ya yaymadan önce icaplarına bakılmalı. O Lenin denen çocuk eskiden burada, kütüphanede çalışırdı, biliyorsunuzdur herhâlde?”

Tek kaşım hayretle havaya kalktı. “Hayır, bilmiyordum,” dedim.

“Sizi temin ederim ki doğru,” dedi kuşkumu sezerek. “Sanırım 1901 ile 1902 yılları arasında. Benim zamanımdan epey önce. Selefim anlatmıştı bana da. Dediğine göre, Lenin her sabah saat dokuz gibi gelir, öğle vakti karısı gelip onu devrimci gazetelerini yayıma

hazırlaması için sürükleyerek götürene kadar da kalırmış. Sürekli kahve mataralarını yürütmeye uğraşmış ama onu enselemişiz. Neredeyse bu yüzden hapse girecekmiş. Sırf bundan bile ne menem bir adam olduğunu anlayabilirsiniz.” Aniden öne doğru eğilip gözlerini üzerime dikerek, “Siz Bolşevik değilsiniz, değil mi Bay Jahmenev?” diye sordu.

Delici bakışlarına karşılık veremeyip gözlerimi yere indirdim ve başımı iki yana sallayarak, “Hayır efendim,” dedim. Ayaklarımın altındaki mermer zeminin sergilediği zenginlik beni şaşırttı. Böyle ihtişamlı şeyleri ardımda bıraktığımı sanıyordum. “Hayır, kesinlikle Bolşevik değilim.”

“Nesiniz peki? Leninist mi? Troçkist mi? Çar yanlısı mı?”

Gözlerimi yerden kaldırıp, “Hiçbiri efendim,” diye karşılık verdim. Şimdi yüzümde kararlı bir ifade vardı. “Ben hiçbir şey değilim. Yalnızca ülkenize yeni gelmiş, namuslu bir iş arayan bir adamım. Ne siyasi bir görüşün mensubuyum ne de böyle bir arayış içerisindeyim. Sakin bir hayat sürmekten, ailemi temiz ve dürüst yollarla geçindirebilmekten başka bir arzum yok.”

Sözlerimi birkaç saniyeliğine sessizce tarttı; karşısında kendimi biraz fazla mı alçalttım diye endişelendim, ama bu cümleleri Bloomsbury’ye doğru yürürken, işe kabul edilmek için önceden kafamda hazırlamıştım ve muhtemel bir işvereni memnun edecek kadar mütevazı sözler olduğunu düşünüyordum. Bir hizmetkâr gibi görünmeme neden olmaları umurumda değildi. İşe ihtiyacım vardı.

Nihayet başını öne doğru sallayarak, “Pekâlâ Bay Jahmenev,” dedi. “Sanırım size bir şans vereceğiz. Başlangıçta bir deneme süresi, diyelim ki altı hafta; bu sürenin sonunda birbirimizden memnun kalırsak eğer, o zaman sizi kalıcı kadroya alıp almayacağımıza bakarız. Nasıl, sizin için uygun mu?”

Gülümseyerek, “Minnettarım efendim,” dedim. Kadirşinaslık ve dostluk göstermek niyetiyle elimi uzattım. Sanki cüretkâr bir tavır sergilemişim gibi, bir an tereddüte düştü ve ardından beni, bilgilerimin kaydedileceği ve genel hatlarıyla yeni sorumluluklarımın anlatılacağı başka bir odaya götürdü.

Çalışma hayatımın sonuna kadar Britanya Müzesi’ndeki görevimde kaldım ve emekli olduktan sonra da hemen her gün oraya gitmeye devam ettim. Bir zamanlar silip temizlediğim masalarda, okuduğum, araştırdığım ve kendimi yetiştirdiğim saatler geçirdim. Orada kendimi emniyette hissediyordum. Kendimi o duvarların arasında olduğu kadar güvende hissettiğim başka hiçbir yer yoktu dünyada. Ömrüm, gelip beni, ikimizi bulacakları ânı bekleyerek geçti, ama galiba artık kurtulduk. Artık bizi ancak Tanrı ayırabilir.

Hiçbir zaman sizin deyiminizle modern bir erkek olmadığım doğru. Zoya’yla geçen hayatım, uzun süren evliliğimiz geleneksel bir evlilik hayatıydı. İkimiz de çalışıyorduk ve akşam eve hemen hemen aynı saatlerde dönüyorduk, ama yemeğimizi pişiren, çamaşır, temizlik gibi ev işleriyle ilgilenen oydu. Ona yardım edebileceğim düşünülmedi bile. O yemek yaparken ben ateşin karşısına geçip kitap okurdum. Uzun romanları, destanları severdim ve çağdaş romana da biraz vakit ayırırdım. Lawrence okumayı, bunu yapmanın çok cüretkâr görüldüğü zamanlarda denedim, ama dilinde tökezledim. O ağırbaşlı, iyi niyetli Schegel kardeşleri, özgür düşünceleri olan Bay Emerson’ı, delişmen Lili Herriton’ı daha cazip buluyordum. Ara sıra fazlaca etkilenip dokunaklı bir pasajı yüksek sesle okurdum. Zoya ter içindeki başını, kızarttığı domuz pirzolararından kaldırıp elinin tersini alnına dayar ve sanki odada olduğumu bile unutmuş gibi bitkince, “Ne var Georgi? Ne diyorsun?” diye

sorardı. Evin çekip çevrilmesine daha fazla katkıda bulunmamış olmam yanlış görünüyor olabilir, ama o zamanlar aile hayatı öyleydi. Yine de yapmadıklarım için hâlâ pişmanım.

Aslında hayatımın bu kadar muhafazakâr olmasını istememiş-tim. Birlikte geçen altmıştan fazla yılda, anne babalarımızın gölge-lerinden kaçamadığımız ve kendi hayat tarzımızı yaratamadığımız hakikatine içerlediğim kısıcık anlar olurdu. Ama Zoya, belki de kendi çocukluğu ve yetiştirilme tarzı yüzünden, komşularımızın ve ahabplarımızın hayatlarıyla tıpatıp aynı bir yaşam kurmaktan faz-lasını arzulamazdı.

Huzur isterdi, anlayacağınız.

Çoğunluğa dâhil olmak isterdi.

Bir keresinde bana, “Sadece huzur içinde yaşayamaz mıyız?” diye sormuştu. “Huzurlu ve mutlu, başkaları gibi davranarak? Böy-lece kimse bizi fark etmez.”

Yuvamızı Holborn’da, yazar Charles Dickens’in bir süre oturdu-ğu Doughty Sokağı’nın yakınında kurduk. Müzeye gidip gelirken günde iki kere Dickens’in evinin önünden geçerdim ve kütüpha-nedeki isim sayesinde romanlarına aşinalaştıkça, onun üst kattaki çalışma odasında oturmuş, *Oliver Twist*’in o kendine has cümleleri-ni ustalıkla yazdığını gözümde canlandırmaya çalışırdım. Yaşlı bir komşumuz, bir keresinde, annesinin iki yıl boyunca her gün Bay Dickens’in evini temizlediğini ve yazarın, o romanının ön sayfasını imzaladığı bir kopyasını annesine hediye ettiğini söylemişti. Kadın kitabı salonundaki rafa koymuştu.

Komşu kadın, dudaklarını büzüp takdirle başını sallayarak, “Çok temiz adamdı,” dedi. “Annem hep böyle söylerdi. Tertip hu-susunda pek titizdi.”

Sabah rutinim hiç değişmezdi. Saat altı buçukta uyanır, yıka-

Deli

JOHN BOYNE

ROMANOVLAR'IN SON EVİ

Savaşların ve devrimin gölgesinde yeşeren,
sürgün bir aşkın hikâyesi...

Rusya'nın ücra köylerinden birinde yoksul bir çiftçinin oğlu olan 17 yaşındaki Georgi Daniiloviç Jahmenev, üç asırdır Rusya'yı yöneten Romanov hanedanının bir üyesine yönelik suikastı engeller ve bu kahramanca davranışı karşılığında kendini bir anda görkemli Kışlık Saray'da, çar ve ailesinin hizmetinde buluverir. Yıl 1915'tir, Rusya ve Avrupa'nın diğer büyük güçleri savaş hâlinindedir. Rusya'daki yoksul halk ise iktidarı istemektedir.

Çağdaş İrlanda edebiyatının en önemli kalemlerinden biri olan Boyne incelikle kurguladığı bu tarihsel romanında, Çarlık Rusya'sının adım adım çözülüşünü ve 1917 Ekim Devrimi'nin ertesinde yaşanan göç ve sürgünlük sürecini, Georgi ile ömürlük aşkı Zoya'nın mücadeleye örülü yaşantıları üzerinden anlatıyor. Efsanevi Rasputin, Grandüşes Anastasya, Kanlı Nikolay ve Romanovlar'ın ihtişamlı dünyasında yer edinmiş pek çok başka tarihî kişiliği yeniden bir araya getiren kitap, büyük toplumsal değişimler karşısında insan hayatının, duyguların, yuva özleminin ve aşkın etkileyici bir portresini sunuyor.